

Súd: Okresný súd Trnava
Spisová značka: 11Ps/4/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2122204320
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 01. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zuzana Pribulová
ECLI: ECLI:SK:OSTT:2023:2122204320.7

Uznesenie

Okresný súd Trnava sudkyňou JUDr. Zuzanou Pribulovou v právnej veci obmedzenia spôsobilosti na právne úkony: H.. U. E., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom I. XXXX/X, I., v konaní zastúpená procesným opatrovníkom: H.. U. E., V., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom X. XXXX/XX, I., a právnym zástupcom: PhDr. JUDr. Jaroslava Balážiová, advokátka, Paulínska 17, Trnava, o návrhu navrhovateľa: H.. Z. E., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom I. XXXX/XA, I., zastúpený: JUDr. Tomáš Volek, advokát, Paulínska 17, Trnava, takto

rozhodol:

I. Konanie sa z a s t a v u j e .

II. Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov konania.

odôvodnenie:

1. Navrhovateľ sa návrhom zo dňa 06.07.2022, doručeným tunajšiemu súdu dňa 06.07.2022, domáhal vydania rozhodnutia, ktorým by súd obmedzil spôsobilosť jeho matky na právne úkony: a) nakladanie s majetkom, vrátane jeho zaťažovania, a úkony mortis causa, b) všetky právne úkony hospodárskeho charakteru akéhokoľvek typu a v akejkoľvek forme, týkajúce sa prijímania, nadobúdania a nakladania s finančnými prostriedkami a s hnutelným alebo nehnuteľným majetkom v akejkoľvek hodnote, c) konanie a vystupovanie pred úradmi a inštitúciami verejnej správy, štátnej správy, miestnej štátnej správy, územnej samosprávy, orgánmi činnými v trestnom konaní, súdmi, d) právne úkony týkajúce sa poskytovania zdravotnej starostlivosti vrátane rozhodovania o potrebe zdravotnej starostlivosti a spôsobe, čase a mieste liečby, hospitalizácie, rozhodovania o vstupe, umiestnení a výstupe zo zdravotníckeho zariadenia, dania informovaného súhlasu s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, odmietnutia poskytovania zdravotnej starostlivosti, e) preberanie doporučených úradných listových zásielok, vrátane preberania invalidného dôchodku, iného dôchodku a peňažných dávok zo sociálneho poistenia a štátnych sociálnych dávok, pričom za opatrovníka by bolo ustanovené C..

2. Návrh navrhovateľ odôvodnil tým, že jeho matka má XX rokov a rapidne zhoršený zdravotný stav, trpí viacerými ochoreniami, pričom podľa vyjadrení lekárov sa jedná okrem iných zdravotných ťažkostí o kombináciu dvoch závažných diagnóz: starecká demencia a Alzheimerova choroba. Je v evidencii psychiatrickej ambulancie Q.. P. Q.. O matku navrhovateľa sa počas svojho života staral jej manžel, ktorý mal vedomosť o jej závažnom zdravotnom stave a informoval o ňom aj svoje štyri deti. Nebol de iure opatrovníkom v právnom slova zmysle, ale bol de facto opatrovník, keďže žili v spoločnej domácnosti. Otec navrhovateľa zomrel dňa XX.XX.XXXX. Dňa XX.XX.XXXX vydala Q.. X. Z. lekársky nález na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu, v ktorom konštatuje okrem osteoporózy s patologickou fraktúrou aj plne manifestovanú demenciu a Alzheimerovu chorobu, až do ťažkého stupňa, s progresívne zhoršeným stavom. Mesto I. vydalo dňa 11.02.2021 rozhodnutie o odkázanosti matky navrhovateľa na domácu opatrovateľskú službu. K vydaniu uvedeného rozhodnutia prišlo na základe posudku W. zo dňa 10.02.2021, z ktorého okrem iného vyplýva nasledovné: a) matka navrhovateľa je zaradená do VI. - najvyššieho - stupňa odkázanosti s počtom bodov 0, b) je odkázaná na pomoc inej fyzickej

osoby, c) priemerný rozsah odkázanosti je viac ako 12 hodín denne, d) ide o odkázanosť pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť, základných sociálnych aktivitách. Na podklade vyššie uvádzaného posudku vydal rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu v špecializovanom zariadení zo dňa 23.02.2021 aj Trnavský samosprávny kraj. Zosnulý manžel počas jeho života chránil matku navrhovateľa pred zneužívaním jej osoby, keďže prichádzalo k výberom finančných prostriedkov z bankomatu (z účtu) doposiaľ neznámou osobou. Matka navrhovateľa sa stávala terčom tzv. šmejdov, v domácnosti sa jej strácali veci. Vo všeobecnosti je známe, že starecká demencia v spojení s Alzheimerovou chorobou sú diagnózy, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú ovládacie a rozpoznávanie schopnosti dotknutej osoby. Osoby trpiace uvedenými duševnými poruchami si často neuvedomujú a nevedia posúdiť dôsledky svojho správania, sú ľahko manipulovateľné a bezbranné. Po smrti manžela existuje vážna obava, aby neprichádzalo k zneužívaniu matky navrhovateľa tretími osobami. Matka navrhovateľa disponuje príjmom v podobe dôchodku, vlastní majetok a finančné prostriedky, pričom jej zdravotný stav vyvoláva obavu o „osud“ jej majetku. Obmedzením jej spôsobilosti na právne úkony by jej bola poskytnutá celková ochrana pred zneužívaním a manipuláciou tretími osobami, vrátane zabezpečenia jej odporúčanej zdravotnej a sociálnej starostlivosti.

3. Ako dôkazy navrhovateľ predložil Lekársky nález Q.. Q. zo dňa 01.02.2021, Lekársky nález Q.. Z. zo dňa 27.01.2021, Rozhodnutie Mesta I. č. OS/10/21 zo dňa 11.02.2021, Posudok W. zo dňa 10.02.2021, Rozhodnutie Trnavského samosprávneho kraja zo dňa 23.02.2021 a zároveň navrhol vykonať znalecké dokazovanie, vypočuť znalcov Q.. W. a Q.. Q. na pojednávaní, a tiež vykonať kontrolné znalecké dokazovanie.

4. Osoba, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, sa prostredníctvom právneho zástupcu vyjadrila, že považuje návrh za nedôvodný. Vie sa sama o seba postarať, neohrozuje okolie, ale je sebestačná. V základných životných a spoločenských situáciách sa o seba postará, pomáhajú jej dcéry, ktoré bývajú blízko nej, ktoré ju navštevujú. Dve dcéry žijú v I., sú zamestnané ako učiteľky, pracovný čas majú v doobedňajších hodinách. Na tento čas jej zabezpečili spoločníčku, ktorá jej pomáha v nadstavbových funkciách zabezpečenia plnohodnotného života. Je absolútne spôsobilá vnímať aj toto konanie aj dôvody, pre ktoré bol tento návrh podaný.

5. Procesná opatrovníčka uviedla, že je vnučkou osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná. Čo sa týka zdravotného stavu starej mamy, pozorovala, že pokiaľ žil starý otec, do veľkej miery jej pomáhal a podporoval ju, pomáhal jej pri každodenných činnostiach. Odkedy starý otec zomrel, pozorovala zhoršenie zdravotného stavu starej mamy, s tým, že ju nepovažuje za sebestačnú ani v základných činnostiach. Čo sa týka pamäte, to súvisí s diagnózami, ktoré má. Nepamätala si takmer nič, ani to, že boli napr. včera v kontakte a sa navštívili. Vnímala to tak, že potrebuje pomoc pri obliekaní, jedení, treba s ňou ísť na prechádzku. Druhá stará mama procesnej opatrovníčky mala rovnaké diagnózy. Došlo to vtedy do takého bodu, že podpisovala nevýhodné zmluvy. U tejto starej mamy nemá procesná opatrovníčka zatiaľ vedomosť, že by k niečomu takémuto došlo.

6. Uznesením č.k. 11Ps/4/2022-52 zo dňa 08.09.2022 bol do konania pribratý znalec z odboru Zdravotníctvo a farmácia, odvetvie Psychiatria Q.. Q. W., ktorý si so súhlasom súdu pribral konzultanta - znalkyňu z odboru Psychológia, odvetvie Klinická psychológia dospelých, Q.. X. Q..

7. Súd vo veci vykonal dokazovanie výsluchom osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, a výsluchom znalcov, ako aj listinnými dôkazmi predloženými navrhovateľom a tiež výsledkom el. lustrácie v Registri obyvateľov, Znaleckým posudkom č. XXX/XXXX vrátane Znaleckého posudku č. XX/XXXX, ako aj ostatným obsahom spisu, pričom zistil nasledovný skutkový stav:

8. Zo znaleckého posudku č. XXX/XXXX, vypracovaného znalcom Q.. Q. W., ako aj z výsluchu znalcov Q.. Q. W. a Q.. X. Q. vyplýva záver, že osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná, trpí duševnou poruchou, a to organickou miernou kognitívnou poruchou ľahkého stupňa, ktorá je prejavom počínajúcej dementnej poruchy, pričom je možná aj prítomnosť ľahkého stupňa demencie pri Alzheimerovej chorobe, ktorá sa takto (kognitívnou poruchou) môže prejavovať na začiatku, resp. jej ľahký stupeň. Poruchou trpí viac rokov, s časom sa vyvíja a môže sa zhoršovať (napríklad pri zhoršení, či objavení sa telesných ochorení). Aktuálne je uvádzaná porucha v ľahkom stupni, pri ktorom aktuálne nie je medicínsky (psychiatricky) odôvodniteľné obmedzovať vyšetrovanú ku spôsobilosti vykonávať právne úkony. Mierna kognitívna porucha bola objektivizovaná aj znalcom psychológom. Dôvodom obmedzovania osoby k právnym

úkonom je až závažnejší stredný stupeň demencie, ktorý má tiež niekoľko podstupňov z hľadiska závažnosti. Ide o poruchu trvalého charakteru, prítomnú u vyšetrovanej aj do budúcnosti. Nemožno očakávať podstatné vyliečenie, bude prítomná u vyšetrovanej až do konca jej života a s časom bude viac, či menej progredovať do vyššieho stupňa závažnosti. Prítomná duševná porucha u vyšetrovanej je teda trvalá, doživotná, možno do budúcnosti očakávať potencionálne jej progresiu (narastanie kognitívne-intelektového deficitu) do závažnejších, vyšších stupňov a zhoršenie poruchy. Duševná porucha zatiaľ len nie podstatným a závažným spôsobom ovplyvňuje správanie a konanie vyšetrovanej v rodine a v spoločnosti, samozrejme výlučne z hľadiska psychiatrického. Je schopná relatívne samostatnej sociálnej existencie. U vyšetrovanej je prítomné aktuálne dominantne počiatkové štádium tejto poruchy, jej intelektové schopnosti (schopnosť učenia, rozpoznávania objektívnej reality, vytváranie úsudkov, kritickosť, analýza, syntéza myslenia, rozhodovania sa) sú u nej v nižšom populačnom priemere, nie ešte v pásmach mentálnej retardácie. Tento stav bol objektivizovaný klinickým psychologickým vyšetrením. Prítomná duševná porucha u vyšetrovanej je trvalá, doživotná, možno do budúcnosti očakávať potencionálne jej progresiu (narastanie kognitívne-intelektového deficitu) do závažnejších, vyšších stupňov a zhoršenie poruchy. Vyšetrovaná je pri danej poruche z hľadiska psychiatrického schopná ešte spravovať svoje záležitosti svojim vlastným konaním; z hľadiska medicínskeho, psychiatrického aktuálne nie je ešte dostatočne objektívne odôvodniteľné obmedzovať ju v spôsobilosti na právne úkony v aktuálnej dobe. Prítomná duševná porucha, jej prítomný prevažne ľahký stupeň, zatiaľ v aktuálnej dobe neodôvodňuje obmedzenie vyšetrovanej na právne úkony, z hľadiska psychiatrického.

9. Podľa § 8 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“), spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (spôsobilosť na právne úkony) vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou.

10. Podľa § 10 ods. 1 a 2 OZ, ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, nie je vôbec schopný robiť právne úkony, súd ho pozbaví spôsobilosti na právne úkony. (1) Ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov či jedov je schopný robiť len niektoré právne úkony, súd obmedzí jeho spôsobilosť na právne úkony a rozsah obmedzenia určí v rozhodnutí. (2)

11. Podľa § 231 písm. a) zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), v konaní o spôsobilosti na právne úkony súd rozhoduje o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony.

12. Podľa § 239 CMP, ten, o koho spôsobilosti sa koná, má v konaní spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu.

13. Podľa § 243 ods. 1 a 2 CMP, súd vylúčne osobu, o ktorej spôsobilosti sa koná. (1) Súd výsluch uskutoční spôsobom, ktorý je vhodný a primeraný s ohľadom na zdravotný stav. Ak je výsluch na ujmu zdravotného stavu, možno od výsluchu upustiť. Súd v takom prípade osobu, o ktorej spôsobilosti sa koná, vzhľadne. (2)

14. Podľa § 244 CMP, súd v konaní ustanoví a vylúčne znalca.

15. Podľa § 217 ods. 1 veta prvá zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia.

16. Podľa článku 12 odseku 2., 3., 4. Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím zo dňa 13.12.2006 (platný pre SR dňa 25.06.2010; v Zbierke zákonov pod č. 317/2010), zmluvné strany uznávajú, že osoby so zdravotným postihnutím majú spôsobilosť na právne úkony vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými. (2.) Zmluvné strany prijímú príslušné opatrenia, ktoré majú umožniť osobám so zdravotným postihnutím prístup k pomoci, ktorú môžu potrebovať pri uplatňovaní svojej spôsobilosti na právne úkony. (3.) Zmluvné strany zabezpečia, aby všetky opatrenia týkajúce sa uplatňovania spôsobilosti na právne úkony poskytovali primerané a účinné záruky s cieľom zabrániť zneužitiu v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv. Tieto záruky zabezpečia, aby opatrenia týkajúce sa uplatňovania spôsobilosti na právne úkony rešpektovali práva, vôľu a preferencie danej osoby, aby zabráňovali konfliktu záujmov a nenáležitému ovplyvňovaniu, aby boli primerané a prispôsobené situácii danej osoby, aby sa uplatňovali čo najkratšie a aby podliehali pravidelnej kontrole

zo strany príslušného, nezávislého a nestranného orgánu alebo súdu. Tieto záruky musia byť primerané tomu, do akej miery uvedené opatrenia ovplyvňujú práva a záujmy danej osoby. (4.)

17. Pri rozhodovaní o spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony je vždy potrebné brať do úvahy základné práva a slobody, založené na spôsobilosti každého mať práva, na nedotknuteľnosti osoby a jej súkromia, na nedotknuteľnosti osobnej slobody a na zachovaní ľudskej dôstojnosti. Inštitút obmedzenia spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony je zásahom do základných práv a slobôd, ako aj do súkromia fyzickej osoby, ktorý zásah musí byť primeraný sledovanému cieľu a týkať sa len tých právnych úkonov, u ktorých je podľa objektívneho hľadiska preukázané, že ich daná osoba nie je schopná realizovať. Súd musí mať presvedčivé dôkazy, ktoré odôvodňujú opodstatnenosť a primeranosť zásahu v podobe obmedzenia spôsobilosti na konkrétne právne úkony. V konaní o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony sa primárne sleduje záujem osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, a až následne verejný záujem alebo záujem tretích osôb. K obmedzeniu fyzickej osoby v spôsobilosti na právne úkony možno pristúpiť až vtedy, ak sa vyčerpali všetky menej represívne prostriedky a opatrenia alebo ak sa stali neúčinnými. Dôvod pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony obstojí vtedy, ak je z objektívneho hľadiska nepochybné, že ide o prípad, ktorý vylučuje schopnosť uskutočňovať konkrétne právne úkony. Konaním o spôsobilosti na právne úkony možno výrazne a závažným spôsobom zasiahnuť do prirodzených práv človeka, a preto sú kladené zvýšené požiadavky na súdy, aby starostlivo, zodpovedne, precízne a spravodlivo chránili hodnoty, aké reprezentujú podstatu ľudskej bytosti - jej slobodu. Výkon súdnej činnosti sa musí vyvarovať takým interpretačným a aplikačným postupom, následkom ktorých by mohlo dôjsť k neodôvodnenému (svojoľnému) obmedzeniu, či dokonca k popretiu uvedených práv človeka (viď. uznesenie Najvyšší súd SR sp.zn. 8Cdo/276/2014 zo dňa 08.10.2014).

18. Hoci základným predpokladom pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je duševná porucha, ktorá nie je prechodná, samotná existencia duševnej poruchy nie je bez ďalšieho dôvodom pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony. Vždy je potrebné skúmať, aký má táto choroba vplyv na spoločenský a rodinný život, zdravie a majetkové záujmy osoby, o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony ktorej ide.

19. Po posúdení zisteného skutkového stavu v spojení s vyššie citovanými ustanoveniami § 10 ods. 2 OZ a § 231 písm. a) CMP dospel súd k záveru, že zákonné podmienky pre obmedzenie spôsobilosti osoby, o ktorej spôsobilosti sa koná, na právne úkony nie sú v tomto prípade splnené. V konaní bolo síce preukázané, že menovaná trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná, je trvalého charakteru, ale zároveň nebola splnená tá podmienka, že by v dôsledku tejto poruchy nebola schopná robiť niektoré právne úkony.

20. Uvedené bolo preukázané výsledkami znaleckého dokazovania znalca z odboru Zdravotníctvo a farmácia, odvetvie Psychiatria, ktorý si pribral ako konzultanta znalkyňu z odboru Psychológia, odvetvie Klinická psychológia dospelých. Zo znaleckého dokazovania, ktoré je v konaní o spôsobilosti na právne úkony podstatným, vyplýva, že osoba, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, síce trpí duševnou poruchou, a to organickou miernou kognitívnou poruchou ľahkého stupňa, ktorá je prejavom počínajúcej dementnej poruchy, avšak ku dňu vyhlásenia rozsudku je táto porucha v ľahkom stupni. Duševná porucha aktuálne len nie závažným spôsobom ovplyvňuje správanie a konanie osoby, o ktorej spôsobilosti sa koná, v rodine a v spoločnosti, a preto nie je daný dôvod obmedzovať ju v spôsobilosti na právne úkony, keďže dôvodom k obmedzeniu spôsobilosti by bol až závažnejší stredný stupeň demencie.

21. Hoci navrhovateľ voči záverom znaleckého posudku namietal, súd mal za to, že znalecký posudok je zrozumiteľný, jeho závery vyplývajú aj z vyšetrenia osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, znalcami, ako aj z preskúmania jej zdravotnej dokumentácie, pričom súd nezistil žiadne nezrovnalosti a rozpory, pre ktoré by tento posudok bolo možné hodnotiť ako nesprávny. Obaja znalci boli k záverom znaleckého posudku vypočutí aj na pojednávaní, pričom relevantne zodpovedali položené otázky účastníkov a zotrvali na svojich záveroch znaleckého dokazovania.

22. Súd pritom nevychádzal iba zo záverov znaleckého dokazovania, ale vychádzal zo všetkých zistených skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo.

23. Navrhovateľ žiadnymi konkrétnymi skutočnosťami nezdôvodnil, prečo je v prípade jeho matky možné iba krajné riešenie vo forme obmedzenia jej spôsobilosti na právne úkony, a aké iné opatrenia sa snažil urobiť, aby tomuto predišiel. Žiadnym spôsobom nekonkretizoval, akým spôsobom a kým sú v súčasnosti ohrozené práva jeho matky, v dôsledku čoho je nevyhnutné obmedziť jej spôsobilosť na právne úkony. Nebolo potom ani zrejmé, akým správaním samotnej matky navrhovateľa resp. inou osobou by dochádzalo k ohrozeniu materiálnych, sociálnych, právnych či zdravotných istôt menovanej. Navrhovateľ v konaní len všeobecne tvrdil, že osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná, bola opakovane zneužívaná v podobe výberu finančných prostriedkov z bankomatu (z účtu) doposiaľ neznámou osobou, že sa strácali veci v domácnosti a dochádzalo k praktikám tzv. šmejdov. Okrem toho, že navrhovateľ uvedené ničím nekonkretizoval, súd poukazuje na to, že osoba, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, tieto tvrdenia poprela, pričom navrhovateľ pravdivosť svojich tvrdení žiadnym dôkazom nepreukázal.

24. Navrhovateľ v konaní poukazoval na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 8Cdo/276/2014 zo dňa 08.10.2014, podľa ktorého súd v konaní o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony vychádza zo skutkových zistení nielen na základe posudku znalca, ale tiež v súvislosti s ostatnými výsledkami dokazovania, pričom musí vykonať aj iné dôkazy, a to najmä výsluch postihovaného človeka a dôkazy smerujúce k posúdeniu jeho mnohovrstevných sociálnych a právnych interakcií. V tam prejednávanvej veci však došlo k obmedzeniu spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony len na základe znaleckého dokazovania bez vykonania ďalších potrebných dôkazov, čo nie je prípad tu prejednávanvej veci. V tu prejednávanvej veci súd naopak k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony neprikročil, keďže by to bolo v rozpore so závermi znaleckého dokazovania, pričom navrhovateľ v konaní žiadnym relevantným dôkazom nepreukázal, že dôvod na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je daný.

25. Na začiatku konania navrhovateľ predložil lekárske správy, ktoré však pochádzajú spred dvoch rokov, kedy bola osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná, v ťažkom duševnom rozporení z dôvodu úmrtia manžela dňa 08.01.2021 a prekonania ochorenia Covid-19, ktoré skutkové tvrdenie navrhovateľ nepoprel a jeho pravdivosť potvrdzuje aj lekársky nález zo dňa 01.02.2021. Aktuálny duševný stav matky navrhovateľa ku dňu vyhlásenia rozhodnutia bol v konaní posúdený znalcami - ako psychiatrom, tak psychologičkou. Predpoklady pre zásah do spôsobilosti osoby na právne úkony upravuje Občiansky zákonník a tieto musia byť v zásade dané v čase vyhlásenia meritórneho rozhodnutia. Odkázanosť fyzickej osoby na poskytovanie sociálnych služieb pritom nemá sama o sebe za dôsledok nevyhnutnosť obmedzenia spôsobilosti na právne úkony tejto osoby (viď uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp.zn. 16CoP/39/2017 zo dňa 31.07.2017).

26. Navrhovateľ nepredložil žiaden dôkaz ani nenavrhol vykonať taký dôkaz, z ktorého by mohol mať súd za preukázané, že u osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, došlo vplyvom duševnej poruchy ku zhoršeniu kognitívnych schopností v kontexte jej každodenného života počnúc bežnej interakcie s rodinou, s okolím, cez zabezpečovanie základných životných potrieb, až po vplyv na schopnosť realizovať a uvedomovať si dôsledky zložitých a vážnych právnych úkonov. Len skutočnosť, že osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná, nevedela uviesť dátum pojednávania a meno prezidentky, pre jej obmedzenie v spôsobilosti na právne úkony nepostačuje, keď inak vypovedala spôsobom, z ktorého bolo zrejmé, že vie, čo je predmetom konania a vie sa k veci vyjadriť. Súd poukazuje tiež na to, že navrhovateľ sa na žiadne z pojednávaní nedostavil, o spôsobe života svojej matky nevypovedal, ani nenavrhol vykonať výsluch žiadneho svedka, ktorý by vypovedal o ohrození majetkovej alebo sociálnej sféry svojej matky, ktoré by tu bolo z dôvodu jej duševnej poruchy.

27. Ak navrhovateľ tvrdil, že jeho matke v prípade neobmedzenia jej spôsobilosti na právne úkony niečo hrozí, bolo jeho úlohou pravdivosť svojich tvrdení preukázať, a to s poukazom na tzv. negatívnu dôkaznú teóriu, ktorá vychádza z toho, že nemožno od účastníka spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti (t.j. osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná, nemôže preukazovať, že sa nenachádza v ohrození), v dôsledku čoho došlo k preneseniu dôkazného bremena na navrhovateľa, ktorý ho však neuniesol.

28. Obmedzenie spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony je prostriedkom ultima ratio, čo znamená, že k nemu možno pristúpiť až vtedy, ak sa všetky menej represívne prostriedky nedajú použiť, resp. sa stanú neúčinnými. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony môže byť len krajným riešením v prípade, že osoba, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, niekoho alebo nejaký zákonom chránený záujem ohrozuje. V tu prejednávanvej veci takáto situácia doposiaľ nebola zistená, a ani preukázaná,

keď aj procesná opatrovníčka na pojednávaní dňa 08.09.2022 uviedla, že druhá stará mama, ktorá mala rovnaké diagnózy, podpisovala nevýhodné zmluvy, pričom u tejto starej mamy (osoba, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná) nemá procesná opatrovníčka zatiaľ vedomosť, že by k niečomu takémuto došlo.

29. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov súd potom vo výroku I. tohto rozhodnutia konanie v súlade s § 247 ods. 1 CMP zastavil, keď dôvodom pre zastavenie konania je neexistencia hmotnoprávných predpokladov pre rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti na právne úkony. Súd dodáva, že v zmysle § 217 ods. 1 CSP vychádzal zo stavu v čase vyhlásenia rozhodnutia, keď hoci nie je v budúcnosti vylúčená progresia duševnej poruchy, podľa vyjadrenia znalca nie je možné do budúcnosti predpokladať presný vývoj ochorenia. Ku dňu vyhlásenia rozhodnutia neboli preukázané žiadnymi dôkazmi dôvody pre akékoľvek obmedzenie matky navrhovateľa na právne úkony.

30. Podporne súd poukazuje na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4Cdo/230/2011 zo dňa 16.08.2012, podľa ktorého „spôsobilosť na právne úkony - jej obmedzenie alebo zbavenie, je závažným zásahom do súkromného života (por. Matter c. Slovensko, rozsudok z 5. júla 1999, č. 31534/96, Berková c. Slovensko, rozsudok z 24. marca 2009, č. 67149/01) a už samotné začatie konania o obmedzenie alebo zbavenie spôsobilosti na právne úkony je zásahom do súkromného života. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto považuje za potrebné zdôrazniť všeobecne platný princíp, podľa ktorého prípadné zásahy do základných ľudských práv a slobôd (čl. 38 ods. 2 Listiny v spojení s čl. 48 ods. 2 Ústavy) a teda aj ich obmedzenia musia byť interpretované reštriktívne a nie extenzívne. Pritom je potrebné najmä rešpektovať zásadu, že pri obmedzení základných práv a slobôd musí byť zachovaná ich podstata a zmysel, a že takéto obmedzenia nesmú byť zneužívané k iným účelom, ako pre ktoré boli stanovené. Pre začatie konania o obmedzení alebo pozbavení spôsobilosti na právne úkony musí mať súd k dispozícii presvedčivé dôkazy, že daná osoba nie je schopná sa o seba postarať, čo predstavuje riziko pre práva a záujmy druhých a pre ňu osobitne. Tieto dôkazy musia byť špecifické, a nie len všeobecnej povahy (X a Y c. Chorvátsku, rozsudok z 3. novembra 2011, č. 5193/09).“

31. Pokiaľ ide o zastavenie konania uznesením, súd odkazuje na komentár Civilného mimosporového poriadku k ustanoveniu § 247 ods. 1 CMP (Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017. s. 815), podľa ktorého súd zastaví konanie uznesením.

32. Súd nevykonal dokazovanie kontrolným znaleckým posudkom navrhovaným navrhovateľom, a to s poukazom na ustanovenie § 51a ods. 5 vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z.z., v zmysle ktorého sa do konania priberie iný znalec až vtedy, ak ani po výsluchu znalca nie je posudok jasný a úplný. Keďže znalecký posudok vypracovaný v konaní považoval súd za jasný a úplný, pričom na pojednávaní znalci riadne zodpovedali všetky otázky a po ich výsluchu nemal súd o správnosti znaleckého posudku žiadne pochybnosti, nebolo dôvodné nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie. Zároveň nebolo dôvodné umiestnenie osoby o ktorej spôsobilosti sa koná, v zdravotníckom zariadení, keďže vyšetrenie jej zdravotného stavu bolo možné aj bez takéhoto umiestnenia, keď zároveň takéto umiestnenie môže v zmysle § 245 CMP navrhnuť iba znalec, ktorý takýto návrh neurobil.

33. Súd ďalej nevykonal dokazovanie výsluchom svedkov Q.. S. S., rod. E., Q.. W. E., rod. E. a opatrovateľky pridelenej Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, navrhnutých osobou, o ktorej spôsobilosti sa koná, pretože takéto dokazovanie považoval súd za nadbytočné pre rozhodnutie vo veci, a to s poukazom na odsek 27. tohto rozhodnutia.

34. Podľa § 52 CMP, žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

35. Podľa § 58 CMP, o nároku na náhradu a o výške trov konania rozhoduje súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

36. Podľa § 251 ods. 1 a 2 CMP, trovy dôkazov platí štát. (1) Ten, kto podá zjavne bezdôvodný návrh na začatie konania o spôsobilosti na právne úkony, je povinný nahradiť ujmu, ktorá vznikla osobe, o ktorej spôsobilosti sa konalo, jej zástupcovi alebo štátu. (2)

37. O náhrade trov konania účastníkov rozhodol súd podľa § 52 CMP a § 251 ods. 1 CMP, keď vo výroku II. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, pretože v mimosporových konaniach je v zásade vylúčený nárok na náhradu trov konania, pričom súd nezistil naplnenie žiadnej z výnimiek upravených v ustanovení § 53 a nasl. CMP, keď zároveň trovy dôkazov v tomto konaní znáša štát. Súd neuložil navrhovateľovi nahradiť trovy konania podľa § 251 ods. 2 CMP, keďže pri podaní návrhu navrhovateľ vychádzal z lekárskeho správ, ktoré naznačovali dôvodnosť skúmania duševného stavu osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, a teda návrh na začatie konania nebol zjavne bezdôvodný. Za zjavne bezdôvodný návrh možno pritom považovať iba šikanózný návrh, z ktorého je už na prvý pohľad zrejmé, že bude neúspešný (viď napr. uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp.zn. 14CoP/17/2017 zo dňa 29.03.2017); o takýto prípad však v tu prejednávanej veci nešlo.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie v lehote do 15 dní odo dňa jeho doručenia na Okresnom súde Trnava.

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach podania, a síce ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, podpis, spisová značka konania (§ 127 ods. 1 CSP) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh) (§ 363 CSP).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.